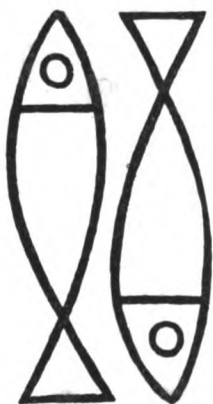

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

IK BEN . . . de ware wijnstok

Ik ben het licht der wereld; wie Mij volgt, zal nimmer in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben. Naar dit woord van Christus hebben wij vorige week geluisterd. En door dit woord dringt Hij ons ertoe te wandelen in een warm en levend contact met Hemzelf. Hij maakt ons niet tot aanhangers van een leer; Hij dringt ons niet een levensstijl op; het eerste is niet, dat we ons aansluiten bij een kerk. Hij bindt ons aan Zichzelf. We mogen ons hart geven aan Hem, dagelijks luisteren naar Hem, ons elke morgen ter beschikking stellen van Hem. Christen-zijn is niet een leven vol christelijkheid, maar een persoonlijke band hebben met de Heiland.

Als we Jezus volgen, dan wordt ons leven wel wat minder vanzelfsprekend. We lopen er niet meer zo stoer bij. Want we moeten ons dan voortdurend opnieuw oriënteren naar Hem, tasten en zoeken om Zijn spoor te vinden. We kunnen niet meer vertrouwen op onze overgeleverde verworvenheden, want als we Jezus volgen, gaan er telkens allerlei zekerheden onderstboven.

Maar het is de enige mogelijkheid om te leven — en vruchtbaar te zijn.

Dit wordt wellicht nog duidelijker, wanneer Jezus zegt: Ik ben de ware wijnstok.

Dat was voor Joodse oren een bekende klank. Want in het Oude Testament wordt het volk Israël een wijnstok genoemd. En dat heeft op de Joden een diepe indruk gemaakt. Zo diep, dat ze van de wijnstok een nationaal symbool gemaakt hebben. Er zijn Joodse munten gevonden, waarop een wijnstok staat afgebeeld. Wat voor ons de leeuw is in het wapen van Nederland of wat voor ons de Nederlandse maagd is, dat was voor Israël de wijnstok: symbool van nationale kracht en van nationale vruchtbaarheid. Daarop ligt vooral de nadruk: dat de wijnstok een weelderige levenskracht bezit en een onuitputtelijke vruchtbaarheid. Wie onder het Oude Testament het leven wilde genieten, moest behoren tot het volk Israël, rank zijn van deze wijnstok. En eigenlijk is dat nog zo. Wij zijn gevoegd bij de oude Israëlitische kerk. Alle anti-semitisme wordt in de Bijbel bij de wortel afgesneden.

Alleen, het verbonden zijn met de kerk is op zichzelf nog geen garantie van vruchtbaarheid. Wij kunnen lid zijn van Gods kerk en toch volmaakt onvruchtbaar zijn.

Want Christus zegt: Ik ben de ware wijnstok. Daarmee ontkent Hij niet de voorrechten van Israël. Hij ontkent ook niet, dat het leven in de kerk alleen te vinden is. Maar Hij onthult hier het geheim van Israëls leven; de levenskracht van de kerk ligt nooit in de kerk zelf, maar in Jezus Christus.

En daarom is het beslissend, dat we geloven in Jezus Christus. Dat we met Hem verbonden zijn. Dat we Hem kennen. Dat we met Hem voortdurend leven. Dat er is de dagelijkse omgang met Hem. Alleen door Hem kunnen we vrucht dragen. Uit Hem stromen de levenssappen ons toe. Door de band met Hem wordt Zijn kracht onze kracht en Zijn leven wordt ons leven. Zo wordt het werke-

lijkheid wat iemand eens gezegd heeft: ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij. Zo leeft u een vruchtbaar leven.

Een vruchtbaar leven, ja. Maar dit betekent niet, dat alles voor de wind gaat. De weelde van het leven met God wordt echt niet altijd hierin zichtbaar, dat tegenspoed en moeite en verdriet ons worden bespaard.

Want Christus zegt: Mijn Vader is de Landman. En elke rank die in Mij geen vrucht draagt, neemt Hij weg; en elke rank die wel vrucht draagt, reinigt Hij, opdat hij meer vrucht drage. Dat is geen plezierig woord. Want het reinigen van een wijnstok is een pijnlijke zaak. Daar komt een snoeimes aan te pas. Alle schadelijke bestanddelen worden weggesneden. Als je zo'n gekortwiekte wijnstok ziet, schijnt het wel, dat er nooit meer iets van terecht komt. Er is geen fleur

W. Borgdorff

of schoonheid meer aan. Ik heb me laten vertellen, dat in een bepaald jaargetij de wijnstok zo ver wordt ingesnoeid, dat er nog maar kleine, onooglijke stomp hout boven de grond uit steken. Wij zouden als leken geneigd zijn te zeggen tot de druivenkweker: man, houd toch op; je verniet de hele boel. Je snijdt maar en je hakt maar en er blijft geen rank meer over.

Misschien heeft Christus wel teruggedacht aan dit woord, toen 't snoeimes van Zijn Vader ging snijden in Zijn eigen leven. Want enkele uren, nadat Hij dit tot Zijn discipelen had gezegd, werd alle schoonheid Hem ontnomen. Het snoeimes werd erin gezet, door Pilatus en Herodes, door Joden en Romeinen. Maar 't was tenslotte de Landman Zelf, de Vader, Die het mes hanteerde en kapte en sneed. Alleen zo kon Christus vruchtbaar zijn voor God en voor de mensen.

Dat is een levenswet — voor Hem en allen die Hem volgen. De ranken moeten gesnoeid

worden, omdat ze anders onvruchtbaar blijven. Het mes moet erin, om de volle trossen druiven te doen groeien. En als de vrucht er is, wordt nog weer met de schaar veel weggeknipt, zodat de andere vruchten vol en gaaf zich kunnen uitzetten.

De Heer gebruikt in ons leven allerlei middelen om de ranken te reinigen. Hij komt in allerlei beproevingen tot ons. En soms zet Hij het mes er verschrikkelijk diep in. Hij kapt maar en Hij snijdt maar en het kan ondraaglijk veel pijn doen.

En het zijn niet alleen verkeerde dingen die Hij uit wil snijden. Ook goede en mooie dingen worden soms weggenomen — als ze de groei belemmeren en de vruchtbaarheid tegenstaan.

Wij denken vaak — 't is ook dikwijls zo, — dat God ons juist raakt in het liefste en het mooiste van ons leven. Hij snijdt soms weg, waarvan wij zeggen, dat het nu juist het allerbeste en het allernodigste is.

Maar 't is de Landman om de vruchten te doen. En als de vruchten mooi en vol en rijk moeten worden, dan is het nodig, dat er veel wordt weggekapt en weggesneden.

Nee, 't is geen aantrekkelijke zaak. Maar 't is niettemin een blijde boodschap. Want Christus zegt: Mijn Vader is de Landman. U moet niet denken, dat er maar in 't wilde weg wordt gesneden in uw leven. Het is geen vreemde hand die 't mes hanteert. Vader houdt het mes vast. En Hij snijdt niet mis. Hij vergist Zich niet. Hij snijdt nooit te diep. Hij neemt niet te veel weg. Hij snijdt slechts zo, dat we alle sappen uit de wijnstok kunnen opnemen.

Wij zullen — en dat is een moeilijke boodschap —, wij zullen ook in beproevingen onze God vertrouwen. Ook dan de Here Jezus volgen, niet mokkend en morrend. Maar in sterk vertrouwen op Hem Die Zelf de ergste pijn voor ons heeft ondergaan.

¹⁾ De tekst van een avondoverdenking uitgesproken op 26-4-1967 voor de N.C.R.V.-radio.

Israël

Het is hartverwarmend te ontdekken met welk een sympathie heel Nederland meeleeft met Israël.

Dat is een goede zaak.

Er zit in dat meeleven waarschijnlijk wel een stuk schuldbewustzijn. Ook wij Nederlanders hebben in de oorlog niet genoeg gedaan voor de Joden. Veel meer Joden hadden kunnen gered worden. Als we wakker waren geweest! Als we heel gewoon gedaan hadden wat we moesten doen. Als dat schuldbewustzijn nog steeds spreekt, is dat terecht.

Het is goed dat èn regering èn parlement zich duidelijk uitgesproken hebben. In deze zaak is onduidelijkheid niet op zijn plaats. Het is theorie te praten over de vraag wie er begonnen is met schieten. In feite hebben de Arabische staten al jaren lang aangekondigd van plan te zijn Israël te vernietigen als staat. De sluiting van het Suez-kanaal voor Israël

en de sluiting van de golf van Akaba waren agressieve daden. Het is daarom duidelijk wie er begonnen is.

Wie bidden geleerd heeft, weet dat hij aan de God van Abraham, Izaäk en Jacob vragen mag of Hij verder lijden aan Israël besparen wil. Het heeft al zo veel vervolging ondergaan in de loop der eeuwen. Ook de christenen staan daaraan niet onschuldig. Wat dat betreft hebben we de Arabieren niets te verwijten.

De eerste berichten wijzen erop dat het verloop van de strijd ten gunste van Israël is. Moge dat zo blijven!

En mogen de grote mogendheden niet weer — zoals bij vorige gelegenheden — Israël in de steek laten bij de onderhandelingsstafel.

Moge de HERE Israël en de wereld barmhartig zijn. Maar moge de wereld beseffen dat er geen toekomst is zonder ook een toekomst voor Israël.

Amelink

De betekenis van de vrijmaking

(slot)

Naar aanleiding van de schorsing van drs. R. Brands door de kerkeraad te Valkenburg.

De crisis is geestelijk van aard

Met wat aan het slot van het voorgaande artikel gezegd werd is aangewezen dat de crisis, waarin onze kerken verkeren, geestelijk van aard is.

Wat voorwerp van gebed had moeten zijn is geworden tot een dwingende systematiek van kerkelijk organisatorisch handelen, zo werd beoogd. En dat vanuit een theorie omtrent de vrijmaking. In het laatste schuilt een groot gevaar uit psychologisch oogpunt: het gevaar van geestelijke verwarring in de probleemstelling en taxering van de situatie.

Want kom ons gereformeerde kerkvolk niet aan de vrijmaking.

Dan wordt het kopschuw en naar mijn mening terecht. Want het zijn bar boze zaken, die ons tot de vrijmaking hebben genoodzaakt en in de Vrijmaking was het gehoorzaam en echt liefdevol leven naar de Schrift in geding. Ja, ook dat liefdevol leven, want wij hebben de geschorste en afgezette ambtsdragers niet in de kou willen laten staan, maar ze erkend en wederom ontvangen, deze dienaren van Jezus Christus.

En zeg nu van iemand: Hij ziet de betekenis van vrijmaking niet recht, dan is hij in feite monddood gemaakt. Hij is gedoodverfd en kan bijna zonder gerucht de woestijn in gezonden worden. De man kan zo vrijgemaakt zijn als maar mogelijk is, zijn verweer vindt bij de massa geen gehoor.

Dit echter in het voorbijgaan.

De crisis, die ons teistert, is geestelijk van aard.

De dwingende systematiek, waarover ik het had, betekent een in eigen handen nemen van wat de Heilige Geest alleen zelf kan werken.

Dat in de eerste plaats.

We moeten elkaar op dit punt goed verstaan. Ik zeg niet, dat het stichten van afzonderlijke organisaties betekent een de Heilig Geest het werk uit handen nemen. Ik behoor niet tot de lijdelijkheidspredikers. Ik zeg: De stelling, de dwingende systematiek, waardoor de gelovigen geprest worden zich aan te sluiten, is funest.

De stelling allereerst, dat God in de vrijmaking een reformatie gaf, die heel het leven zegenen wil. Want wie heeft in Gods raadsplan gezien? Wij hebben toch zelf aan de vrijmaking deel genomen? Ons eigen werk — die ene zijde van de vrijmaking — mogen wij toch niet tot uitgangspunt van reformatie prijzen? Daar kan men slechts om bidden en daarop kan men slechts hopen.

De systematiek in de tweede plaats. De dwang vanuit de kerk en kerkgemeenschap om verder aan een organisatorisch gelede reformatie deel te nemen. De geestelijke dwang: wie niet meedoet, is ongehoorzaam, niet goed vrijgemaakt en nu dan ook de kerkelijke dwang: U hebt met ons een verschil van inzicht in de betekenis van de vrijmaking voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeente en daarom moet U er uit. Hier neemt men de Heilige Geest het werk uit handen, die in de christelijke vrijheid in alle Waarheid leiden wil en geestelijke vrucht wil werken.

Hier betreedt de kerk ook een terrein, waar zij geen zeggenschap heeft. We zijn toch niet Rooms? De kerk heeft zich niet in te laten met allerlei organisatorische vragen, maar zij heeft het Woord van God te verkondigen tot verlossing van het door de zonde gebonden leven en de gelovigen hebben als mondige kinderen Gods zelf voor de nadere uitwerking te zorgen daar, waar het Woord van God geen duidelijke uitspraken doet. Om het in wat oude terminologie te zeggen: De kerk heeft de beginselen te verkondigen, maar nimmer tractor te zijn van een of andere politieke partij of vakvereniging.

De Roomse kerk is tot haar geestelijke schade geworden tot een wereldlijk instituut, dat zeggenschap over alle zaken pretendeert. Sommige Roomse prelaten komen, wijs geworden door de praktijk (?) hiervan iets terug. Zullen wij met ons „verschil van inzicht in de betekenis van de vrijmaking”, nu déze weg op gaan?

Dat opent het oog voor een geestelijke crisis: we dreigen te verwereldlijken in de kerk.

Een ernstig symptoom

Het kan niet anders, wanneer deze verwereldlijking in de kerk de geesten gaat beheersen, dan gaat het kerkelijk leven zelf daarvan de weer-

slag vertonen. Dan gaat men uiterlijke middelen te baat nemen om het opgenomen werk door te zetten. Men gaat schorsen en afzetten, niet om openbare grove zonden, maar vanuit een verschil van inzicht... je hoort de ongeestelijke bravour hier hardop denken. Verschil van inzicht met een dominee, van welke de classis uitsprak: Geen enkel bewijs van disputabel stellen van de gereformeerde leer.

Tucht wordt een organisatorische maatregel om eigen inzicht tot heerschappij te brengen.

Verwereldlijking van de kerk.

Dan ook op ander terrein.

Door een steeds machtiger uitbouw van de Opleiding tot de Dienst des Woords met salarisverhogingen nu dan het voorstel om een aanslag van de kerken te heffen. Naar de krant bericht is dit voorstel aangenomen ook, zij het niet zonder discussie. De waarschuwing tegen dit systeem in voorstellen van mindere vergaderingen en in de pers is in de wind geslagen.

Die synode, die een lid wegstuurde, omdat men naar het woord van een afgevaardigde geen Hervormde, maar een Gereformeerde Synode had te zijn, stapt over op een methode van geldverzekering, die niet past in een verbond van vrijgemaakte gereformeerde kerken, maar in het Hervormde genootschapsidee van de vorige eeuw.

En dan nog roemen in doorgaande reformatie.

Inschikkelijkheid

En nu moet ds. Brands zijn handtekening terugnemen onder de Open Brief. Want daarvoor zijn de tegenstellingen door dat verschillend inzicht in de betekenis van de vrijmaking

G. Janssen

voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeente weer verscherpt. Die terugneming van zijn handtekening wordt alleen al vereist door een situatie, die landelijk zowel als classicaal uiterst gespannen is, zo lezen we. En hij moet dan maar bedenken dat je twee mijl mee moet gaan als er één mijl van je gevraagd wordt en dat het beter is onrecht te dragen dan te doen (Matth. 5 : 41, 1 Petr. 3 : 17).

Want, ziet U, hij jaagt niet de eenheid van de kudde na, zoals hem is opgedragen, maar hij verstroot haar.

Maar we zijn de eerste constatering nog niet

Rondom de schorsing van ds. Brands

Het is nu wel goed tot ons allen doorgedrongen dat de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Valkenburg (Z.-H.) met medewerking van die van de Geref. Kerk van Rijnsburg ds. Brands als dienaar des Woords heeft geschorst.

Dat is een gebeuren dat ons niet mag loslaten, waar we niet over heen mogen leven.

Want er zijn weinig dingen die zo diep ingrijpen in het leven van een kerklid, van een ambtsdragers — **en in dat van de kerk!** — als een dergelijke schorsing.

Het is een gebeuren van zulk een ontzaglijke ernst dat het allen die daarbij betrokken zijn, en vooral hen die daarvoor de verantwoordelijkheid dragen tot in het diepst van hun ziel moet schokken.

Calvijn schreef eens dat als we een broeder zo moeten loslaten het ons te moede moet zijn alsof ons het hart uit het lichaam werd gescheurd.

Inderdaad, omdat een schorsing een zo ernstige zaak is, is het nodig ons daarmee intensief bezig te houden.

In de tijd van de vrijmaking werd met de schorsing van ambtsdragers een spel gespeeld. Soms werden ouderlingen en diakenen zelfs in massa uit hun ambt gestoten. Het is nota bene wel eens gebeurd dat men in de gauwigheid een paar ouderlingen te veel had gevonnist.

Neen, men tilde toen niet zo zwaar aan deze tuchtmaatregel.

Waarom ook? Men bleef de geschorsten als ze naar een „andere” kerk overgingen als beste broeders beschouwen en behandelen. Geschorste dominees konden voorts zonder veel moeite in

vergeten: spanningen door verschil van inzicht in de betekenis van de vrijmaking voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeente!

Daar zit het op vast: het éne inzicht als in deze artikelen geschetst, wordt met alle kracht van propaganda doorgezet, als bindend opgelegd; dag aan dag en week aan week. Het mag een beroep op de vrijmaking doen dat niet legitiem is en lijden aan alle mogelijke geestelijke bezwaren, het wordt geen stroobreed in de weg gelegd, maar integendeel veilig gesteld. En wie er niet aan mee doet, of buiten de eigenlijke ambtelijke arbeid om eens een Brief ondertekent, die dit inzicht niet deelt en als dwingend afwijst, verstoort de eenheid.

Zó kan elke **meerderheid** voor de doorzetting van haar gevoelens zich op de Schrift beroepen en zich met geweld opwerken tot de positie van alleen-gerechtigde.

Op deze puur wereldse pijler rust heel dit schorsingsbesluit.

Paulus' neen

Een inzicht in de betekenis van de vrijmaking is in Valkenburg in geding, niet de gereformeerde leer, zo zagen we.

Dit inzicht wil zich doorzetten en dat blijkbaar naast de gereformeerde leer, die niet in het geding is; naast het evangelie.

Eens hebben harde ijveraars Paulus willen dwingen, toen hij met Titus te Jeruzalem was, om Titus die een heiden van afkomst was te besnijden.

Paulus heeft dat geweigerd, hoewel hij vroeger Timotheüs wel besneden had, die een zoon van een Joodse moeder was. Hij deed dat terwille van de Joden, omdat zij anders Timotheüs als een onrein mens zouden beschouwen en dat zou de omgang verhinderen, ook dientengevolge de prediking bij de Joden.

Maar in Jeruzalem weigert Paulus hardnekkig Titus te besnijden, omdat bedoelde ijveraars naast het evangelie de onderhouding van de wetten van Mozes als verplichtend voor de zaligheid stelden. Het evangelie was niet voldoende voor de vergadering der kerk, de wet en dus de besnijdenis moest er bij.

Daarom heeft de zo inschikkelijke Paulus geweigerd, hoewel hij anders best twee mijlen meeinging als men hem tot één mijl wilde dwingen. Hij ging de spanningen, die dat gaf, niet uit de weg, want in Jeruzalem was men in tegenstelling tot Antiochië, waar een heidenchristelijke gemeente was en de besnijdenis geen rol speelde, aan deze ceremonie gewend. De ijveraars eisten haar echter op principiële gronden.

Er kunnen omstandigheden zijn dat men ook in de kerk neen zegt en dat een beroep op Matth. 5 : 41 en 1 Petr. 3 : 17 geen kracht heeft.

een „andere kerk” emplooi vinden.

Schorsing van een dominee wilde toen in feite ongeveer dit zeggen: „Man, je kunt „bij ons” niet langer dominee zijn. Bij ons „pas” je niet meer. Je hoort in een „andere kerk” thuis. Ga daar nu maar rustig naar toe. En laten we verder goede vrienden blijven. Als je in die „andere kerk” weer dominee bent geworden zullen we je weer met alle plezier als zodanig aanvaarden. In een gemeenschappelijke bidstond of oecumenische samenkomst zullen we zelfs weer graag naar je komen luisteren. En, reken daar maar zeker op: in de politiek, de school, de V.U. zullen we je van harte als volwaardig medewerker-blijven ontvangen en eren!”

Ja, zo ongeveer beschouwde men in 1944 een schorsing.

Men sprak er daarbij wel van dat men daartoe met „grote droefheid” overging. En men hanteerde daarbij ook wel een aantal vrome termen. Maar met die droefheid viel het nog al mee. En die vrome woorden — och die moeten nu eenmaal bij alle kerkelijke handelingen worden gehanteerd. Die hóren daar toch immers bij.

Alleen ten aanzien van de financiën handelde men stipt en consequent.

Als men op een bepaalde dag werd afgezet kreeg men z'n „honorarium” tot op die dag uitbetaald. Maar ook geen dag langer!

En alle recht op pensioen en zo ging dan volledig verloren!

Het was een van de grote zegeningen welke we bij de vrijmaking ontvingen dat we het onkerkelijke, het onchristelijke, het goddeloze van

dit spel met de tuchttoefening hebben leren inzien.

Dat kwam omdat onze ogen toen wat meer open gingen voor de **realiteit**, de **ernst** van de kerk.

We gingen inzien dat een kerk geen club, geen vereniging, geen partij maar de gemeenschap van door Christus vergaderde gelovigen is.

We gingen inzien dat Jezus Christus, en Hij alleen, erover beslist wie tot zijn kerk behoort en wie daar buiten staat.

We gingen inzien dat de Here Christus **alleen die waarachtig in Hem als de Zoon van God, als de Verlosser der wereld geloven** — hoe ze verder ook mogen zijn en denken — tot leden van zijn kerk heeft gemaakt en dat wij die nu ook als zodanig moeten aanvaarden. Van ganser harte. En vóór alles de lastigen onder hen, de mensen die ons in het geheel niet liggen.

Het was een hoogtepunt in de geschiedenis van de vrijmaking, tegelijk een heerlijke belijdenis van de katholiciteit van de kerk, toen prof. Schilder vlak na zijn vrijmaking, uit naam van duizenden, voor Gods aanzicht, en ten aanhoren van heel de nederlandse christenheid en het nederlandse volk, deze woorden uitsprak: „Wij zweren bij God een dure eed óók vandaag: wij zweren een dure eed die aldus luidt: Waar ook, en wanneer ook wij gaan staan in een kerk-reformatie, hoe ze ook heet of heten kan: het zal niet aan ons zelf mogen liggen, als er één man, of één vrouw of één kind buiten blijft waarvan God zegt: hij moet er binnen zijn.”

Omdat de kerk het eigendom van Christus is en Hij, Hij alléén, souverein over haar beschikt, mag de kerk ook alleen dan een lid daarvan door de ban uit haar gemeenschap wegdoen als ze de rotsvaste overtuiging heeft dat Jezus Christus dat zelf reeds voordien heeft gedaan.

Daarom moet de kerk tot zo'n getuchtigde durven zeggen: „Gij zijt een kind der hel. En als ge blijft zoals ge nu zijt, gaat ge voor eeuwig verloren.”

Tucht, zo schreef Holwerda eens „betekent: een voorsmaak van de hel, het einde van **alle** gemeenschap en het begin van de volstrekte eenzaamheid en het volslagen isolement. Tucht betekent de uitbanning uit de kerk en is mitsdien de uitwerping uit het rijk van God.”

Inderdaad, dát en zó is de ware kerkelijke tucht.

En als een kerk niet met deze dodelijke ernst tucht oefent is ze verworpen tot een coterie, een club die zich van een in haar oog lastig sujet ontdoet.

Zo staat het met de tuchttoefening van de kerk.

Óók wanneer zij op grond van art. 79 en 80 der kerkorde ambtsdragers schorst of afzet!

Iemand schorsen en afzetten op grond van art. 79-80 der K.O. is, zo schreef Schilder eens is zo ernstig, zo „vreselijk”, „dat men zich tegenover God en mensen diep schamen moet, als men daarop verklaart: Maar beste mensen, dat is toch niet onherroepelijk? Niet onherroepelijk? Maar wat blijft er zo over van de grondgedachte, waarop de kerk al haar tuchthandelingen baseert **moet**, dat n.l. God in de hemel bindt, hetgeen de kerk op aarde bindt? Een kerk die tuchtigt moet kunnen verklaren: **zo wil het de Here**; — en als de getuchtigde zich niet bekeert van de in onze schorsingsbul aangewezen en bewezen zonde (**alleen daarover mag het gesprek lopen**) dan is deze tuchtiging een daad Gods, en dus onherroepelijk. **Want als men daaraan twijfelt, dan mag men er niet toe overgaan.**”

Schorsen, zo bond Schilder ons bij de vrijmaking op de ziel, „dat is een ambtsdrager naar de woestijn zenden, omdat hij **op die en die duidelijk aangegeven grond, als zondaar, ja, als grove zondaar** aangewezen wordt en moest worden en dit onder de plechtige uitspraak: zolang hij daarin blijft, staat hij buiten Christus' rijk. Dat is nu, naar bijbelse beeldspraak: hem in de woestijn zenden.”

Schorsen is een ambtsdrager „schuldig verklaren aan een openbare grove zonde, die de drijver voor de wereld eerloos maakt en in een gewoon lid der afsnijding waardig is. Een geschorste toelaten tot het avondmaal is daarom dwaasheid, en een bewijs, dat schorsen alsdan geen tucht — doch een dwangmaatregel is... een miserabel handigheidje van een meerderheid, die lastige monden stoppen wil.”

Geheel in de lijn van wat bij de vrijmaking weer met alle ernst voor ons ging leven sprak de algemene vergadering van het G.P.V. uit dat kerkelijke vonnissen welke gegrond zijn op art. 79 en 80 der kerkorde, „volgens de letterlijke tekst inhouden, dat de gevonnisten, zolang zij in zulke zonden blijven, geen deel in het rijk Gods

hebben, waaruit voortvloeit, dat zij in alle arbeid van het Koninkrijk Gods als mede-arbeiders zijn uitgesloten.”

En nu is dan over ds Brands zo'n op art. 79/80 van de K.O. gegrond vonnis uitgesproken.

De kerkeraden die deze huiveringwekkend ernstige daad hebben aangedurfd, hebben daarmee voor God en mensen verklaard dat deze predikant:

door Christus zelf uit de dienst in zijn kerk op de meest eerloze wijze werd ontslagen;

door God hem in principe uit het Koninkrijk der hemelen heeft uitgesloten en hij zo tot een kind der hel is geworden.

en dat hij voorts door Christus in geen enkele sector van het Koninkrijk Gods als Diens mede-arbeider wordt geduld.

Dit is de gruwelijke werkelijkheid van wat dezer dagen in de buurt van Leiden is geschied.

Welke voze gronden voor dit vernietigende vonnis zijn aangevoerd hebben onze lezers onder het Kerknieuws kunnen lezen en wordt door ds Janssen nu duidelijk in het licht gesteld.

Ik weet het wel, ik heb het reeds meermalen gehoord, men zegt ook in de vrijgemaakte kerken momenteel dikwijls precies dezelfde dingen over een schorsing en afzetting van ambtsdragers als wij in de jaren veertig van onze schorsers te horen kregen. Namelijk dat zij met die

C. Veenhof

schorsing dit alles beslist niet hadden bedoeld!

Er is in onze kerken reeds zo heel veel van wat wij in de vrijmaking ontvingen prijsgegeven. En wij zijn in de praktijk van ons kerkelijk handelen reeds in meer dan een opzicht synodocratisch geworden!

Maar laten we het goed weten dat het geven van een eigen, subjectieve interpretatie aan het huiveringwekkende gebeuren dat schorsing heet, een slecht, waardeloos en ongeoorloofd bedrijf is dat aan de realiteit en de ernst van zo'n tuchthandeling **niets** verandert.

Over het opereren met eigenwillige „bedoelingen” in verband met schorsingen enz. zei prof. Greijdanus eens het volgende: „Schorsing in, afzetting uit een kerkelijk ambt, afhouding van het Avondmaal, weigering van doop e.d.g. zijn **kerkelijke** handelingen. Welke betekenis die hebben, hangt niet af van enig momenteel subjectief bedoelen van degenen die ze in een bepaald geval uitvoert of toepast, maar die handelingen hebben haar eigen kerkelijke betekenis, onafhankelijk van de subjectieve mening van de er op dat ogenblik mee handelende.

En die eigen betekenis wordt aangegeven in de Heilige Schrift, en staat voorts nader omschreven in Kerkorde, Banformulier, Belijdenisschriften. En dan zijn zij, hetzij nog slechts in beginsel, hetzij in volle doorvoering, uitsluiting uit het koninkrijk Gods, n.l. als zij recht geschieden. En als zij niet recht geschieden, dan zijn zij schrikkelijke vergrijpen aan Gods verordeningen en heiligheden.

Geen andere of goede bedoeling van wie ze verrichten, kan hier iets aan veranderen. Die bedoeling mag voor hun subjectieve verantwoordelijkheid betekenis hebben, maar aan de objectieve betekenis dier handelingen zelve wordt daardoor niets gewijzigd. Slechts bezondigt degene, die ze niet naar Gods instelling en haar wezenlijke bedoeling verricht, zich schrikkelijk. Bij zulk een andere bedoeling behoort de gepleegde handeling (schorsing, afzetting, onthouding etc.) openlijk teruggenomen te worden, en dat met oprechte belijdenis van zo snood vergrijp aan Gods heilige verordeningen. Want de kerk is niet de kerk van schorsende, afzettende, afhoudende Synoden, Classes, Kerkeraden, zodat zij de betekenis van die kerkelijke handelingen ieder ogenblik naar eigen believen vaststellen konden, maar de kerk des Heren. En daarom bepaalt alleen Hij de betekenis dier kerkelijke handelingen, en vergrijpt zich op schuldige wijze aan de rechten des Heren, wie ze niet naar zijn verordeningen verricht. Hier verontschuldigen geen goede bedoelingen.”

Over ds Brands is nu de schorsing, in de in Schrift, belijdenis, kerkorde, banformulier omschreven huiveringwekkende betekenis van dat woord, uitgesproken.

Wat mij betreft: ik kapte liever mijn hand af dan dit vonnis te ondertekenen.

TE BERDE

Wij, mensen van de Reformatie, hebben het nog niet zo gek met onszelf en met onze voorouders getroffen. Dat zeggen we niet zó en dat zeggen we niet hardop, maar dat denken we nog wel es. Kortgeleden kwamen wij deze gedachte weer eens tegen in zo'n prachtzin, zo'n buik-naarvoren-zin, die haast als een tekst klinkt: „Onze volksvrijheden danken we niet aan... maar aan de doorwerking van het Christendom en met name van de Reformatie.” Groen van Prinsterer werd er bij gehaald en met instemming geciteerd, hoewel dat citaat geen argument bevatte voor het beweerde. Een spoortje van zelfbezinning, een luisje van kritiek op Groen werd niet vernomen en de legendevorming nadert het absolute en is bijkans rijp door de generale synode goed bevonden te worden als één der uitgangspunten van gereformeerde geschiedbeschouwing voor a.s. theologen.

Weet u wat radbraken is? We zullen het u niet uitleggen doch alleen vermelden dat vóór de Verlichting de verdachten (niet de veroordeelden, maar de verdachten) op de pijnbank gelegd werden om ze „zodoende” te dwingen tot bekentenis. Het was dus een bewijsmiddel en geen „straf”. Eén van de eersten die dit bewijsmiddel heeft afgeschaft was Frederik de Grote en deze is met de beste wil van de wereld niet te promoveren als held van de Reformatie. Hetzelfde verhaal zouden we kunnen opschrijven t.a.v. de vele doodstraffen die stonden op vergrijpen als stroperij e.d. Het recht op leven, dat wil zeggen: het recht op eerbiediging van 's mensen leven door de overheid is niet bepaald door Reformatorische kringen gepropageerd. Van Luther is bekend de uitspraak (n.a.v. de boerenopstand): „De overheid moet het gepeupel, jan en alleman, slaan, hangen, onthoofden en radbraken, opdat men haar vreze...”. Ook Calvijn heeft meegewerkt aan de vuurdood van verschillende heksen te Genève. Zowel Luther als Calvijn — en wij ook — waren (zijn) kinderen van eigen tijd, maar deze erkenning houdt in dat men niet zo maar zonder bewijs het én en ander ten gunste van de Reformatie kan aannemen.

We zouden het ook kunnen hebben over de slavernij. Heeft Groen naam gemaakt in de strijd om afschaffing van de slavernij? Of Da Costa soms? We kunnen beter zwijgen. Hoe staat het met het recht van godsdienstvrijheid? Inderdaad de roomsen hebben het in ons land beter gehad dan de protestanten in de roomse landen. Beter! Maar de idee van godsdienstvrijheid kunt u beter vinden in de geschriften van de humanist Coornhert dan in die van zijn tijdgenoot Marnix van St. Aldegonde. We zouden zo nog verder kunnen gaan, maar menen genoeg voer verschaft te hebben om bovenstaande uitspraak eens opnieuw kritisch te bekijken.

Het zou, zo menen wij, een aparte studie waard zijn om na te gaan hoe het komt dat zovelen die leefden in een Christelijke wereld maar zelf het Christelijk geloof niet meer beleeden, een zo'n open oog hadden voor, ook volgens de H.S., onrechtvaardige toestanden en, in hun strijd hiertegen zo weinig medewerking kregen van belijdende Christenen.

Zou bovenstaande gedachte hier iets mee te maken (gehad) hebben?

Westerhuis

Zo schorst men A.D. 1967

(Het schorsingsbesluit van de kerk van Valkenburg)

In "Opbouw" van 27 mei las ik het besluit, waarmee de Kerkeraad van Valkenburg (Z.-H.) op 6 mei jl. haar predikant, drs. R. Brands, heeft geschorst. De Kerkeraad van Rijsburg heeft haar daarbij terzijde gestaan. Zo'n besluti is geen aangename lectuur, maar wellicht kunnen door lezing toch nog een paar ogen open gaan. Met name ook van tegenstanders van de "open brief", die niettemin als goede gereformeerde begeren, dat in de Kerken — voor Gods aangezicht! — zonder aanzien van de persoon **recht** wordt gedaan. Dat hier nl. allermint recht gedaan is, zou ik graag willen laten zien door samen met u de m.i. belangrijkste gedeelten van het besluit te lezen en daarop telkens enig commentaar laten volgen.

Overweging nr. 1: van het besluit luidt: "dat de uitspraak van de Kerkeraad, van de classis, van visitatoren en van de Kerkeraad van Rijsburg tot drs. B. gericht wordt in een kerkelijke situatie, die landelijk zowel als classicaal uiterst gespannen is en reeds daarom van drs. R. Brands alle tegemoetkomendheid vereist om zijnerzijds elk struikelblok voor verdere samenwerking weg te nemen."

Commentaar.

Populair weergegeven staat hier: "er zijn spanningen en daarom moet u ons in alles onze zin geven ("elk struikelblok wegmenen")."

De gedachte dat (ook) de **Kerkeraad** aan die spanningen schuldig zou kunnen zijn komt niet eens ter sprake. Moest dit onder christenen niet zijn: "en reeds daarom van **beide partijen** alle tegemoetkomendheid vereist" . . . ?

Overweging 2: "dat alle hierboven vermelde pogingen ordelijk, met bewogenheid en (voor zover de Kerkeraad oordelen kan) zonder kwade bedoelingen jegens de desbetreffende predikant zijn ondernomen, zodat drs. R. B. wel zeer krachtige argumenten vanuit de Heilige Schrift moet kunnen aanvoeren om zijn handtekening onder de "open brief" te laten staan;"

Commentaar.

De strekking van deze fraaie volzin is kennelijk: "Wij zijn ordelijk en bewogen geweest (nl. toen we u vroegen uw handtekening onder n.b. een particuliere publicatie terug te nemen). Wij hoeven — we hebben immers geen kwade bedoelingen — natuurlijk niet te bewijzen dat uw handtekening onder die publicatie in strijd was met wat de HERE van u eist. NEE, U moet bewijzen — en dat nog wel met zéér krachtige argumenten! — dat de H. Schrift van u eist dat u uw handtekening laat staan!" (Een "omgekeerde bewijslast" dus).

Dit is een wel zeer vreemde redeneertrant. Ik zeg tegen u: "ga een half uur op uw hoofd staan". Wilt u dat niet? Goed, maar **ik** heb het bewegen en zonder kwade bedoelingen gezegd, dus **u** moet nu bewijzen (krachtig!) dat de Bijbel het op het hoofd staan verbiedt. En voor die evidente dwaasheid wordt dan de Heilige Schrift nog misbruikt ook! Op deze wijze kan een Kerkeraad haar predikant tot slaafse gehoorzaamheid dwingen aan alles, wat die Raad maar meent te kunnen eisen. Er is nl. heel wat, dat niet door de Bijbel verboden wordt maar daarom toch nog niet hoeft te gebeuren!

Overweging 3: "dat het zeker roeping van een dienaar des Woords is, wanneer hij meent misverstaan of te hard geoordeeld te worden, het woord van Christus indachtig te zijn: "zal iemand u voor één mijl pressen, ga er twee met hem". (Matth. 5:41) en te bedenken, dat het beter is onrecht te lijden dan onrecht te doen (1 Petr. 3:17)";

Commentaar.

Op dit punt moeten we ons toch even realiseren, dat deze woorden geschreven werden

door degenen, die een predikant tot iets willen dwingen.

Is het voor gereformeerde lezers werkelijk nog nodig, het ergerlijke schriftmisbruik in deze passage aan te tonen? Zou Christus heus bedoeld hebben, dat degene die **zelf** prest Matth. 5:41 als argument zou mogen gebruiken? En dat degene die **zelf** onrecht doet zijn tegenpartij 1 Petr. 3:17 zou mogen voorhouden? Of zou de Kerkeraad — evenals uiteraard ds. Brands en u en ik — uitsluitend **zichzelf** door deze teksten hebben moeten laten aanspreken?

Je moet toch maar durven: van je dominee dingen eisen die je niet bewezen hebt dat de Koning van de Kerk van het eist en dat dan afdwingen met op de klank af geciteerde bijbelteksten! Dit is in feite dezelfde redenering als: "Ik heb u op de ene wang geslagen. Nu moet u mij — dat staat in de Bijbel! — ook de andere wang toekeren."

Tot zover dan de "overwegingen" van het besluit.

Ook in de volgende passage, getiteld: "is van oordeel", komen nog een paar onhoudbare stellingen voor, die ik even wil belichten.

Nadat onder 1 is gesteld, dat de predikant in deze situatie niet zijn handtekening onder de "open brief" had mogen plaatsen zonder zijn twee Kerkeraden daarin te kennen (doet prof. Kamphuis dat "in deze situatie" b.v. ook met elk artikel in "de Reformatie"?) gaat het stuk verder:

"2. dat drs. R. B., gelet op de inhoud van de "open brief", naast anderen, ook zijn broeders en zusters te Valkenburg op onderscheiden wijze vals beschuldigd en in een kwaad daglicht gesteld heeft, hetgeen in strijd is met het negende gebod van de wet des Heren (zie classisbesluit d.d. 7 april 1967)";

E. J. Groenevelt

Commentaar.

Wat is "vals getuigenis geven"?

Uiteraard: **opzettelijk, bewust**, iets anders dan de waarheid zeggen. Welnu, wat deden de schrijvers van de "open brief"? Zij meenden — terecht of ten onrechte, dat doet hier niet ter zake — dat voor de kerken een gevaar dreigt doordat bepaalde ideeën heerschappij krijgen over de geesten. Zij waarschuwden daartegen.

Nu kunnen zij zich vergissen; wie dat meent, kan hen weerspreken. We hebben (veel te veel?) bladen om dat naar hartelust in te doen.

Maar zolang zij de zaken zó zien als zij ze zien, is er **geen sprake van**, dat zij **opzettelijk** onwaarheid spreken.

En moet geen mens komen aandragen met het negende gebod. Op **deze** manier kan elke discussie in de kiem worden gesmoord met het simpele argument: "Ik heb gelijk, dus jij spreekt onwaarheid en dat is zonde tegen het negende gebod!" (Weet men eigenlijk nog wel, wat **zonde** is, als men dat begrip zó hanteert?)

Om niet alles te noemen, ga ik nu meteen over naar punt 5. Dat luidt:

"5. dat drs. R. B. niet heeft aangetoond en in de huidige situatie, zoals genoemd onder "overweegt ad 1, 2 en 3 (zie hierboven) ook onmogelijk kan aantonen, dat hij in strijd met Gods Woord zou handelen wanneer hij zijn handtekening terugneemt";

Commentaar.

Dit lijkt dezelfde dwaze redenering als onder "overweegt 2" maar het is nu nog een tikkeltje erger geworden. Dáár zei men nog: "als ik u zonder kwade bedoelingen iets vraag, moet u dat doen of uit de Bijbel aantonen dat u het niet mag". Nu zegt men bovendien: "en dat **kan** u onmogelijk aantonen ook". Eerst legt men dus zijn tegenpartij ongemotiveerd een omgekeerde bewijslast op

en nu vertelt men er "en passant" even bij, dat dat bewijs bovendien niet leverbaar is!

Tenslotte is men dan nog van oordeel:

"6. dat drs. B. door de "open brief" te handhaven, niet de eenheid van de kudde van Jezus Christus najaagt, zoals hem is opgedragen (1 Cor. 12:12 vv, Ef. 4:1 vv, Fil. 2:1 vv), maar integendeel deze kudde verstrooit, zoals dit in ontstellende vorm reeds openbaar geworden is in de gemeente, die hij naast Valkenburg als predikant heeft te dienen."

Commentaar.

Zo gaat men dan langzamerhand naar een schorsingsgrond toe redeneren. Zonder enig bewijs (de geciteerde bijbelteksten gaan immers alleen over de taak van een predikant, maar dat is niet in discussie) wordt nu gezegd, dat ds. Brands "de kudde verstrooit."

En om dat te illustreren, wordt verwezen naar een groep kerkleden in Oegstgeest, die onlangs zonder goede gronden apart zijn gaan vergaderen, hoewel hun Kerkeraad had besloten heel ordelijk de kerkelijke weg te bewandelen.

Maar die groep is eens-geestes met de Valkenburgse schorsers en dat betekent dus, dat Valkenburg hier het onjuiste gedrag van geestverwanten als argument hanteert voor eigen onjuiste handelwijze. En dat bewijst dus **niets**.

Op zulke gronden is dan dr. R. Brands geschorst omdat hij (ik citeer nog één keer het besluit) "verantwoordelijkheid draagt voor het kwaad van het verstrooien der schapen, dat als openbare scheurmakinng naar 80 D.K.O. waardig is met opschorting van zijn dienst te Valkenburg gestraft te worden".

En nu breekt toch werkelijk mijn (Gereformeerde) klomp!

Hebt ú het nog kunnen volgen?

Een predikant doet, samen met anderen, een stuk het licht zien.

De Kerkeraad wil, dat hij zijn handtekening onder dat stuk terug neemt en gebruikt de vreemdste kronkelredeneringen om hem daartoe te dwingen (zie boven).

Maar wat is dit voor hypocrisie?

Want als volgens de oprechte overtuiging van die predikant dat stuk juist is — dan verandert er bij hem toch niets, wanneer hij die handtekening terug neemt? (Behalve dat hij zijn mede-ondertekenaars onverdiend in de kou laat staan.) En toch . . . als die predikant — precies zo denkend als hij nu doet — die handtekening terugneemt, is hij blijkbaar opeens **wel** acceptabel als dominee van Valkenburg!

Zo gaat dus het hele schorsingsbesluit in wezen niets eens over de **inhoud** van de "open brief" maar over de **formaliteit** van het terugnemen van zijn handtekening.

Nu vraag ik de lezer: is in Valkenburg niet een dienaar van Christus, wiens trouw aan Schrift en belijdenis door niemand is aangevochten, met een rammelend besluit om een formele futilliteit de woestijn ingestuurd?

Ja, wrijf uw ogen maar uit; dat kan dus echt in een vrijgemaakte kerk, 23 jaar nadat wij ons van bovenschrijftuurlijke bindingen hebben mogen vrijmaken!

Een verschil in visie op de betekenis van een kerkhistorisch feit (de vrijmaking, waarvan n.b. ook deze predikant verklaart — zie de "open brief" — dat hij geboden was en door de Heilige Geest verwekt!) wordt opgeblazen tot . . . openbare scheurmakerij.

Maar wie heeft dan "de kudde verstrooid"?

M.i. kan het antwoord slechts zijn:

1. die schrijvers in kerkelijke bladen, die deze zaak buiten alle proporties hebben opgeblazen en de schrijvers van de "open brief" consequenties in de schoenen hebben geschoven waaraan ze kennelijk zelf nooit gedacht hebben;
2. de classis Gouda-Leiden-Woerden, die door te besluiten, dat ds. B. zijn handtekening moest terugnemen, **wilde verdere kerkelijke samenwerking mogelijk zijn**, Valkenburgse en Oegstgeeste kerkleden tegen hun goed-gereformeerde herder en leraar hebben opgezet; en

3. de kerkeraad van Valkenburg en de "bezwaarden" in Oegstgeest, die hun dominee verre boven de Schrift uit hebben willen binden.

Laten nu voor- en tegenstanders van de "open brief" het hierover eens worden: dat wij, net als in de veertiger jaren, onrecht rustig onrecht zullen blijven noemen.

Ook als het iemand wordt aangedaan, die

op bepaalde punten wat anders denkt dan wij.

Alleen zo blijven we in de lijn van de Vrijmaking.

En anders zijn we hard op weg naar de secte.

Moge ons allen — ook ds. Brands en zijn gezin — in dit verschrikkelijke uur deze troost blijven, dat de HERE regeert!

De handtekening terugnemen?

Van broeder J. Werkman te Kampen ontving de redactie het volgende schrijven:

Aan de Open-Brief-kwestie zit een kant, die tot nog toe in Opbouw weinig of niet aan de orde geweest is.

Er is nadruk op gelegd, dat men iemand niet iets in de schoenen mag schuiven, waar hij zelf niet achter staat. Volkomen mee eens. Verschillende gedeelten van de O.B. kregen interpretaties waarvan achteraf bleek dat de schrijvers die niet voor hun rekening nemen. Enkelen van hen hebben een nadere toelichting gegeven van wat ze in de O.B. hebben bedoeld. Naar onze mening is het moreel volkomen mis, de schrijvers toch vast te blijven spijkeren aan die eerste, veel ongunstiger interpretaties van anderen. Een schrijver weet nu eenmaal zelf het beste, wat hij bedoeld heeft. We moeten hem dan ook maar op zijn woord geloven, al had hij zich wel duidelijker kunnen uitdrukken in de O.B.

Dat is de ene kant van de zaak.

Maar nu de andere kant.

Het lijkt wel, alsof de O.B. zo'n belangrijk document is, dat het voor de ondertekenaars onmogelijk is, hun handtekening in te trekken.

Mede door het handhaven van namen onder de O.B. zitten we nu al met enkele verscheurde gemeenten en een geschorste dominee. En er hangen meer buien.

Het is naar onze mening onjuist geweest die gemeenten te scheuren en die dominee te schorsen. Daar ligt schuld bij hen die de mildere interpretatie van de schrijver zelf niet willen geloven.

Maar daar ligt ook schuld bij die ondertekenaars, die zelf stijf en strak hun naam onder de O.B. handhaven.

Is het nu zo belangrijk, dat die naam daar staat? Kunnen de briefschrijvers terwille van hun malkontente broeders en zusters hun naam nu werkelijk niet intrekken?

We dachten dat dat moest kunnen, uit liefde tot de gemeente van Christus.

De O.B. wil de verre Tehuis-gemeente helpen. Dat gaan we hier niet beoordelen. Maar we zien nu een andere plicht van de schrijvers, die veel dicht bij huis ligt: de eigen gemeente helpen. Die moet één blijven. De gemeenschap der heiligen plaatselijk gaat boven de gemeenschap der heiligen verder weg. Wel te verstaan: ze zijn allebei gaven van God. Maar de eerste is belangrijker dan de laatste. De kerk is allereerst de plaatselijke kerk.

Nu willen de schrijvers van de O.B. een verre gemeente helpen, maar tegelijkertijd geven ze daardoor een onverteerbaar brok te slikken aan een deel van de eigen gemeente. Men zal ons tegenwerpen: maar dat brok is niet onverteerbaar. Dat doet hier minder ter zake. Een feit is, dat vele brs. en zrs. een struikelblok zien in hun dominee wiens naam onder de O.B. staat.

Wel, laat die dominee dan zijn "lastige" broeder maar een dienst bewijzen (juist hem) en zijn naam verwijderen. De O.B. is toch de Bijbel niet of de belijdenis?

Weg dan met dat struikelblok, dan kan er tenminste weer gepraat worden op de basis van Schrift en belijdenis alleen, zonder dat een bepaalde interpretatie van de O.B. praten onmogelijk maakt en dan kan dit intrekken van de naam een stap zijn op de weg naar sanering van de gemeente en eventueel een scheur tegenhouden. We horen toch bij elkaar? En herroeping van de O.B. is toch niet tegen Schrift en belijdenis?

Laten de O.B.-schrijvers doen wat de Bijbel zegt en twee mijlen meegaan, als ze tot één geprest worden. Paulus was bereid nooit meer vlees te eten als hij zijn broeder daarmee tot zonde zou verleiden. Want zonde zou het zijn, als de gemeente scheurde. Maar als dat gebeurde, zou een deel van de schuld liggen in de onwil

van de O.B.-schrijvers hun naam in te trekken. Waarmee niet gezegd is, dat dat laatste „censurabel” zou zijn. Wel „miserabel”.

I Cor. 13 staat niet alleen in de Bijbel voor mensen die de O.B. verkeerd gaan interpreteren, maak ook voor de man die door zijn naam onder de brief een onnodige twistappel in zijn gemeente laat liggen.

Verbeter de kerk, begin bij Uzelf.

Het middel door br. Werkman aan de hand gedaan tot mogelijk herstel van de kerkelijke vrede schijnt even eenvoudig als doeltreffend.

Het wil ons voorkomen, dat deze, waarlijk door mij reeds vaker overwogen, weg niet de juiste is.

Wat betekent toch het terugnemen van de handtekening onder deze Open Brief door een enkele ondertekenaar, of de terugneming van dit stuk door allen, die het deden uitgaan?

Het zou kunnen gebeuren, omdat men achteraf tot het inzicht kwam dat het stuk ontijdig werd verzonden, of omdat het onduidelijk is opgesteld, of omdat men niet voorzien had, dat het zoveel stof zou doen opwaaien, of omdat men na toetsing van de ingebrachte kritiek tot de conclusie kwam: de kritiek is juist, en voor die kritiek het hoofd buigend, nemen wij met leedwezen over de inhoud van dit stuk deze Open Brief terug.

Nu staat het vast dat de broeders, die deze brief opstelden en publiceerden, de kritiek niet als juist erkennen en dat meerderen onder hen, de een zus, de ander zo, verklaard hebben: de kritiek schiet aan hetgeen in de brief staat, voorbij, ze richt zich op hetgeen men in onze brief méént te lezen, doch dat is

door ons gezegd noch bedoeld. Niet alleen niet bedoeld, maar ook niet gezegd.

Indien zij dus de handtekening zouden terugnemen of gezamenlijk de Open Brief zouden intrekken, dan zou dat geschieden met behoud van de in die brief openbaar gemaakte gevoelens.

Zou iemand dat van de broeders durven verlangen? Zou zulk een terugneming van de onderhavige brief ethisch verantwoord, kerkelijk en christelijk zijn? Dat zou ons dicht in de buurt brengen van een afschuwelijk 'innerlijk voorbehoud'; vlak bij hetgeen Galileï wordt toegedicht, die zijn stelling dat de aarde draaide, uit vrees voor de kerkelijke inquisitie herriep, maar naast zijn handtekening zou geplaatst hebben: e.p.s.m. 'e pur si muove', 'en toch beweegt zij zich'; erger nog: dat herinnert aan wat de Here Jezus Christus eens sprak over de wit gepleisterde graven.

En zou dat kerkelijke vergaderingen en de critici tevreden stellen? Kerkelijke vergaderingen hebben gehandeld: ds. B. J. F. Schoep van de synode weggezonden, ds. R. Brands geschorst. Critici hebben ondertekenaars als kwade herder, wolf in schaapskleren aangeklaagd. Vallen die beschuldigingen als iemand zegt: Ik neem mijn handtekening, indien allen zeiden: Wij nemen de Open Brief terug? Indien — ik stel mij nu even op het standpunt van deze kerkelijke vergaderingen en critici — indien zij met dat gebaar genoeg zouden nemen, dan zou ik dat een vreemde zaak vinden. Het gaat er toch ook niet om dat deze broeders hun gezicht kunnen houden?

Alles bij elkaar genomen: van de schrijvers van de Open Brief vragen hun handtekening of de brief in te trekken is slechts dan geoorloofd als men tot deze broeders zou kunnen zeggen: Broeders, u hebt tegen God en Zijn Woord gezondigd.

Dat oordeel staat aan de kerkelijke vergaderingen. Zij mogen wel toezien dat oordeel niet uit te spreken. Want dat zou moeten bezeugen worden met Gods Woord.

Het gaat in heel deze zaak om de vrijheid van het woord in de kerkgemeenschap; ook om de vrijheid van de kritiek. En in beide om de onderwerping niet aan menselijke meningen, maar aan het Woord alleen.

G. Visee

Het wonder van Israël

Als het u vergaan is zoals mij, heeft ook u in angstige spanning naar de radio zitten te luisteren naar de laatste berichten van de gevechten in Israël.

Het is nu maandag; als u dit leest is het zaterdag of zondag: nog vijf dagen, die naar mensenmaat gemeten, beslissend kunnen zijn voor het voortbestaan van de staat Israël.

Vurig hopen we en wensen we, dat "het wonder van Israël" zich opnieuw mag voltrekken, zoals reeds zovele malen geschied is.

Volksbestaan

Dat wonder bestaat in de eerste plaats in het loutere feit van het bestaan van het Joodse volk. Al tweeduizend jaar heeft het Jodendom zich niet alleen als religie, maar ook als volk gehandhaafd. Geworpen in de smeltkroes van volken en beschavingen, heeft het Joodse volk zijn identiteit weten te bewaren. Dat is juist daarom des te opmerkelijker, omdat dit geschied is zonder dat er in die tweeduizend jaar een staatkundig concentratiepunt geweest is. Verstrooid over de hele wereld, heeft het Jodendom eigen karakter bezeten, eigen gestalte aangenomen. Het was door de eeuwen heen herkenbaar en de draad van zijn geschiedenis is terug te voeren tot aan de dagen van Jezus van Nazareth.

De geschiedenis leert ons, dat er meer vol-

ken zijn geweest, die onnoemelijk hebben geleden, die onderdrukt zijn geweest, die volledig verstrooid zijn geworden. Al deze volken zijn tenslotte verdwenen; hetzij door uitmoording, hetzij door volledige assimilatie met hun onderdrukkers. Maar het Joodse volk heeft na beproevingen altijd weer "eigen ziel" hervonden.

Staatkundig bestaan

Tot het wonder van Israël behoort zeker ook dat merkwaardige feit, dat Israël de grote uitzondering vormt van de gevestigde regel. Het staatkundig ontstaan en bestaan van Israël logenstrafte alle rationele verwachtingen en gevestigde opinies.

De jonge geschiedenis van de staat Israël is niet te beschrijven in kaders als politieke wilsvorming, machtsvertoon en machtsstrijd, internationale diplomatie. Al deze factoren hebben uiteraard wel een rol gespeeld, maar zij verklaren in genen dele dat wonder van de staat Israël. Alleen een roman, zoals Exodus van Leon Uris kon dit wonder enigszins benaderen.

Het ziet er op dit moment naar uit dat de twee grootmachten in de wereld, Amerika en Rusland, ten aanzien van de oorlog in het Midden-Oosten een "deal" zijn aangegaan; zij hebben elkaars neutraliteit in deze kwestie

gekocht. Ook de andere grote naties zoeken hun heil in een angstige neutrale houding. Israël blijft zo alleen staan, geïsoleerd, zonder vrienden met concrete daden. Israël spot met de wetmatigheden die gelden in de internationale diplomatie.

Ook in een ander opzicht vormt Israël die merkwaardige uitzondering. Het is een gevestigde opinie hier in Nederland en in het Westen in het algemeen, dat de vorming van de staat niet mag berusten op enig rassenbeginsel.

We zijn voorstanders van rassengelijkheid in de Verenigde Staten, we zijn tegenstanders van de apartheid in Zuid-Afrika, en naar mijn gevoel terecht. Maar ten aanzien van Israël aanvaardden we het rassenbeginsel wel als staatkundige norm. Zouden dan toch voor Israël andere normen gelden dan voor enig ander volk op deze aarde?

Er is temeer aanleiding deze vraag bevestigend te beantwoorden, als we letten op nog een andere uitzondering. Volgens onze opvattingen behoort in deze wereld een internationale rechtsorde het verkeer tussen de diverse volken te regelen. Maar het blijft niettemin een feit dat de staat Israël ontstaan is door verovering van andermans gebied. Ook daar hebben we vrede mee. Waarom?

J. G. van Oord

Omdat we de eigendomsverhoudingen van twintig jaar geleden minder zwaar wegen dan het besef dat het Joodse volk van ouds rechten kan doen gelden op dat historische stukje grond, ingepakt tussen de zee en de Jordaan.

Behoort die "Umwertung" van al onze oordelen dan ook niet tot dat "wonder van Israël"?

Economische ontwikkeling

In Israël is het bewijs geleverd, dat in een onderontwikkeld land, met zeer slechte klimatologische omstandigheden, met een volkomen verarmde bodem, het toch mogelijk is welvaart op te bouwen.

In twintig jaar tijds is Israël geworden van een arm brok woestijnland tot een redelijk welvarende natie. Ook dat is een aspect van het wonder. Temeer omdat de spreiding van deze welvaart in Israël zeer gelijkmatig is, terwijl juist in de Arabische buurlanden op onvoorstelbaarste rijkdom van bepaalde vorsten gepaard gaat met de grootste armoede van de bevolking.

Israël en de heilsgeschiedenis

In het Nederlandse gereformeerde volksdeel heeft er altijd een kleine stroming bestaan, die de speciale positie van Israël in de heilsgeschiedenis heeft benadrukt. De Reveilman Isaäc da Costa was één der eersten die daar de aandacht op vestigde.

Deze stroming heeft vandaag een zeer kundig en overtuigend vertegenwoordiger in prof. Berkhof van Leiden. In diens magistrale studie Christus, de zin der geschiedenis wordt de positie van Israël sterk beklemtoond.

Heeft men eenmaal oog voor het feit dat Israël Gods volk is en blijft, en dat op grond van Romeinen 11 volk en staat van Israël nog in deze bedeling een belofte wacht, dan gaat men ook in de huidige gebeurtenissen op zoek naar het wonder.

Wie in Israël geen wonderen ziet, is geen realist. Aldus kunnen we Cham Weissmann, een der zeer groten uit de geschiedenis van het Jodendom, van harte nazegen.

Uit de boekerij¹⁾

„De Amsterdammers” door Evert Werkman,
„De Noordhollanders” door K. Norel,
„De Twentenaren” door Jan van den Dungen,
„De Groningers” door J. S. Niehoff,
„De Limburgers” door F. van Oldenburg Ermke.

(A. W. Sijthoff, Leiden)
Uit serie „Leer mij ze kennen”.

Wij leven in een tijd waarin grenzen vervagen. Grenzen van geschiedkundige, aardrijkskundige, maatschappelijke en persoonlijke aard. Dat hierbij de moderne communicatiemiddelen als radio en televisie een belangrijke rol spelen behoeft geen betoog. Kon men vóór de laatste wereldoorlog nog menen dat wat er b.v. in Oostenrijk gebeurde „ver van ons bed” was, thans komt de hele wereld bij ons in de huiskamer. Tegen de vervaging en uitwissing van grenzen is echter ook een reactie merkbaar. Zo zien wij juist in het internationale gebeuren de macht van het nationalisme. En, om bij het eigen land te blijven: enerzijds schijnen de grenzen tussen gemeenten, provincies en ook tussen maatschappelijke standen weg te vallen, anderzijds zijn er sterke stromingen die het volkseigene en streekeigene beklemtonen.

En wat die klassen, rangen en standen in de maatschappij betreft: vóór de oorlog waren het er drie, thans komt men, ondanks alle tendenzen van gelijkschakeling, met vijf niet uit. Kleine en grote verschillen in stand, welke vroeger gemakkelijk werden overbrugd door werkelijke hartelijkheid, worden thans kunstmatig in stand gehouden vanwege status- en prestige kwesties.

Dat er juist in onze tijd zoveel wordt gesproken en geschreven in termen van „sociaal” en „humaan” bewijst alleen dat er nog zeer veel ontbreekt aan onze waarachtige sociale en humane gezindheid. Eén van de oorzaken daarvan is ongetwijfeld dat de mens steeds meer vreemd van de natuur, van de naaste en van zichzelf. Bemoeizucht en nieuwsgierigheid, onder het mom van een moderne sociale gerichtheid, vieren hoogtij.

Er ligt een serie boeken van de uitgever Sijthoff op onze tafel, welke beoogt ons onze onbekende of ten dele bekende landgenoten nader te brengen. Elk deeltje begint met de nogal vrijmoedig klinkende uitspraak: „Leer mij ze kennen...” Deze uitdrukking wordt meestal in negatieve zin gebruikt en betekent: „Ik ken ze en ze vallen niet mee”. We zullen er maar van uitgaan dat het „leer mij ze kennen” als een welwillend verzoek van de toekomstige lezer is bedoeld. Er zijn in het betreffende genre ook vroeger wel boeken, en zelfs zeer goede verschenen. Wij denken aan het grootse werk van Van der Aa en aan de reisbeschrijvingen van een Van Hogendorp en een Van Lennep, alle uit het begin van de vorige eeuw. In de dertiger jaren van onze eeuw kwamen er enige kloeke werken over de Nederlandse volkskarakters, o.m. verzorgd door de onvergetelijke Anne de Vries. Van vrij recente datum is het veeldelige werk „Pastorale Sociologie”, inmiddels al weer ouderd door de achterhaalde verkiezingsuitslagen, die daarin breed werden uitgemeten.

Deze nieuwe reeks van Sijthoff draagt duidelijk een meer populair karakter. Heeft daardoor de kans niet alleen door vaklieden, als aardrijkskundelaren, personeelschefs, artsen, predikanten, psychologen en beroepskeuze-adviseurs gelezen te worden, maar ook — zoals dat heet — ingang te vinden in brede lagen der bevolking. Nu heeft deze bevolking zeker wel zijn eigen meningen over de bewoners van andere dorpen, steden en provincies. Sommige volksliederen hebben het hunne daartoe bijgedragen:

„Zo zal het zijn, door de eeuwen heen,
Vrije Friezen, ronde Zeeuwen,
Gelre's helden, Hollands leeuwen,
Eén voor allen, allen één”.

Zulke meningen zijn niet anders dan vóór-oordelen en doen nog steeds opgeld. Het is een verdienste van vrijwel alle meewerkende auteurs, dat zij juist pogingen hebben aangewend om deze ingeroeste opvattingen te toetsen aan de werkelijkheid.

Mijns inziens is Jan van den Dungen, Brabander van geboorte, schrijvende over de Twentenaren, daarin het beste geslaagd. Zijn bijdrage staat duidelijk aan de top, op een eenzame hoogte tussen dit voorlopige vijftal.

Wat hij meedeelt over de bewoners van Twente is over heel de linie interessant en door-

dacht. Van allen heeft hij ook de meeste literatuur (onder meer van een psycholoog als Waterink en een socioloog als Van Heek) op een eigen en grondige wijze verwerkt. Daardoor worden wij omtrent de Twentenaren (die hij nog iets scherper had kunnen afgrenzen tegen de Sallanders en de Achterhoekers) alzijdig ingelicht. Wij lezen over hun geschiedenis, hun bestaan als individu en als gemeenschapswezen, hun bezigheden in beroep en bedrijf, hun mentaliteit, hun karakter en hun temperament. Het totale beeld, dat daarbij ontstaat, bevestigt in grote trekken de algemeen gangbare opvatting omtrent de Tukker.

In iets mindere mate geldt dit kwaliteitsoordeel ook de bijdrage van Evert Werkman over de Amsterdammers. Ook bij hem komt men onder de indruk van het geschiedkundige en zielkundige materiaal. Dat daarbij de alom bekende Mokumse „gein” ten tonele wordt gevoerd zorgt voor een boeiend en levendig geheel.

De romanschrijver K. Norel, wiens wieg in Harlingen stond, nam de Noordhollanders voor zijn rekening. Dat wil zeggen: de Hollanders boven het IJ, inclusief die van de Wieringermeerpolder. Vreemd genoeg wordt er niet gerept over Het Gooi, met zijn dubbele inhoud van Erfgooiers en forenzen. Norel schrijft knap en kundig, echter — ook naar mijn smaak —, wel wat al te veel over godsdienstige bewegingen en verschijnselen, alsof hij uitsluitend schreef voor een kerkelijk zeer meelevend lezerspubliek.

U zult het mij, geboren aan het Damsterdiep, niet euvel duiden het boekje over de Groningers gretig, grondig en kritisch te hebben gelezen. Ik moet zeggen dat deze studie van Niehoff vele kwaliteiten bezit. Al was het alleen maar vanwege het ophalen van, nimmer op school onderwezen, wapengekletter der Middeleeuwen en vanwege een machtige uitbeelding van de Wadden, hét oerlandschap of beter oerzeeschap van ons land. Maar Niehoff wil, heel on-gronings, wel eens wat te veel bewijzen en verluchten.

Hij heeft m.i. een en ander te vlug en te opgewonden te boek gesteld; hoe is het anders te verklaren dat op blz. 120 de kleine ballade van Boerke Naas, heel ongezellig, wordt toegedicht aan.... Staring.

Wat de Groningers en Limburgers verbindt is het gevoel nog altijd door het Westen niet voor „vol” te worden aangezien. Hebben de Groningers het idee „op het voeteneind” te wonen, Limburgers dragen het stempel halve Belgen of halve Duitsers te zijn. Het boekje van de in Dordrecht geboren F. van Oldenburg Ermke, vermeldt dit, omtrent de Limburgers, met nadruk. Voor de rest blijft zijn bijdrage te veel steken in het journalistieke en anecdotische.

Ondanks de bedoelingen van de auteur krijgt men de indruk dat de bevolking van Limburg grotendeels bestaat uit baliekluyvers en bajeskanten. De Limburgers, dragers van de oudste romaanse beschaving in ons land, hebben beter verdiend. Het aan hen gewijde deeltje is ronduit een mislukking.

Op de achterkant van elk boek deelt de uitgever mede dat er nog meer delen zullen verschijnen. Wij zullen ze nog leren kennen: de Rotterdammers, de Friezen, de Stichtenaren, de Brabanders en de Hagenaars. Wij missen dus nog hele provincies als Drenthe, Gelderland en Zeeland. Als daarvoor alsnog schrijvers worden gevonden zou ik hen de raad mee willen geven zich het werk van Jan van den Dungen over de Twentenaren ten voorbeeld te stellen.

Alleen op zulk een tegelijk moderne en doorwrochte wijze kunnen boeken ontstaan welke ons de aard van onze medeburgers enigermate doen kennen. Enigermate, want het „model” van de Groninger of de Zeeuw bestaat niet, elk individu is een eigenheid. De grootste gemene deler, op mensen toegepast, voert tot een onverantwoorde generalisering en het kleinste gemene veelvoud komt niet verder dan een caricatuur. Daarom zou het misschien verstandig zijn de gehele reeks te sluiten met een boekje dat van de gehele Nederlandse bevolking het algemene in het bijzondere en het bijzondere in het algemene laat zien. Ik denk in dit verband aan wat Huizinga heeft geschreven over „Nederlands Geestesmerk”.

P. A. Hekstra

¹⁾ Boekbespreking uitspraken voor N.C.R.V. microfoon op maandag 22 mei 1967.

Het schortje af

In het Fries Dagblad schreef 27 januari Vrouw Talsma-Postmus een stukje. Ik citeer er een paar woorden uit en dan moet U eens raden uit welke kerkelijke hoek dat stukje komt.

„Ik ben met de heer Klaas Dijkstra van mening, dat de aarde plat is. Zelf heb ik geen verstand van ruimtevaart e.d., maar de bijbel geeft ons wel het zeer duidelijk bewijs, dat de aarde plat is en niet een in beweging zijnde ronde bol”. Dat wordt met vele teksten gestaafd Gen. 1 : 7; Ps. 24 : 2; Job 38 : 4 en vele meer.

Kunt U zo'n stukje óók met vertederend lezen? Wat is de Bijbel voor zulke lezers één brok granieten waarheid! Heerlijk moet het wezen om zo zonder problemen je Bijbel te hanteren. Aparte professoren om het contact met onze westerse beschaving vast te houden zijn daar niet nodig.

In onze kerken gaan juist wél stemmen op, die om zulke geleerden vragen: Wij kunnen het schortje van Vrouw Talsma niet meer dragen, en stellen ons niet met-de-Bijbel-in-de-hand als paladijnen naast Dijkstra op. En we voelen ons daarover zelfs ietwat verlicht.

Maar de studenten in de B-faculteiten, dat zijn onze oud-H.B.S.-ers en Gymnasiasten! — kijken niet vreemder tegen de opvattingen van Vrouw Talsma aan, dan tegen de gedachten van mensen, die de ouderdom der aarde, de wijidheid van het uitdijend heelal, de biotische onmogelijkheid van een sprekende slang niet willen erkennen. Terecht zegt P.I. in „de Reformatie” van 28-1: „Wat begint de geologie, wat de palaeontologie met een Bijbelse leer van de Schepping in zes dagen... Och ik houd op; want het aantal vragen, waarbij wij „aan de Bijbel niets hebben” is met honderden te vermenigvuldigen”.

Het blijkt wel: anders dan Vrouw Talsma hebben wij, allemaal, wél onze uitlegproblemen. De mannenverenigingen leven er van!

De vraag is maar, wat ons bezielt bij het zoeken van oplossingen. De Friese schrijfster houdt geen rekening met de aard der Bijbelboeken en neemt álles letterlijk. Wij lezen „genuanceerder”.

Hoe ver mogen we daarin gaan? B.v. wat mogen we aan de Oosterse verteltrant toeschrijven? Die er oosters levendig bepaalde trekjes bij voegt, maar niet aan Westerse notaris-oren bij zijn luisteraars denkt. En hebben we ook een bril op bij de beantwoording van zulke kwesties? B.v. dat we zeker niet willen zien, wat de synodale broeders zien? Daar zijn ze reeds lang met zulke dingen bezig, en wij komen kennelijk achteraan. Want tot nu toe worden zulke zaken onder de tafel gewerkt; op de kansel worden de kwesties vermeden: ik heb zegge en schrijve éénmaal een preek over het dal Ajalon gehoord! en natuurlijk van een kandidaat, in '37!

Maar nu gaan de ogen er voor open, dat we door te doen: „of U van niets weet” een groot deel der studerende jeugd van ons vervreemden. We worden ineens wijs, en er moeten nu extra proffen en adjudanten komen om dat kwaad te keren. We erkennen dat er moeilijkheden zijn. M.a.w. wij erkennen dat we waarschijnlijk ook nog een schortje à la Vrouw Talsma dragen.

Ik wil wel zeggen, dat ik ontzettend blij ben, dat deze dingen nu open doorgesproken gaan worden. Want voordat we dergelijke speciale hooggeleerden benoemen gaan, moet er aan het kerkvolk duidelijk gemaakt worden, dat hier fundamentele dingen in het spel zijn. En moeten we onszelf ook duidelijk hebben gemaakt, wat we van zo'n geleerde mogen verlangen.

Daarvoor is het wel nodig, dat de benoemde instanties hun oor te luisteren leggen bij broeders van de B-kant. Die hebben toch zeker ook hun „inbreng”? En dan moet vóór de benoeming zeker vastgesteld zijn, dat we van niemand mogen eisen, dat hij er tweërlei overtuiging op na zal houden. Want men kan niet twee dingen tegelijk geloven. B.v. dat de aarde er milliarden jaren over heeft gedaan om „onze” aarde te worden, en dat dit een kwestie van zes dagen is geweest. De vrijheid der exegete moet hier vast staan.

Dat wil zeggen, na het conflict in Breda, waar immers de exegete in de belijdenisgeschriften óók bindend werd gesteld, dat ook het bevestigingsformulier voor zulke hoogleraren eens extra bekeken moet worden. Anders zijn ze al verdrongen, voordat ze water hebben gezien.

Er worden verstrekkende suggesties gedaan.

Wij worden met de neus gedrukt op vragen, die we niet meer ontlopen kunnen. We moeten er uitkomen als vrije mensen, die niet in de kerk

ontkennen moeten, wat ze zes dagen voor zeker houden.

Dat is misschien moeilijker dan ooit. Maar Galilei heeft het reeds ondervonden, dat het hier knelt. Daarom komt allereerst de vraag aan de orde, waar óns de schorteband knelt bij de exegete.

Dat is een belangrijke vraag.

Dat is een vraag, die de toekomst van onze kerken beheersen zal.

De moeilijkheden zijn nu erkend. De „Reformatie” is daarin vóórgedaan. Maar nu het antwoord, dat de B-faculteiten kan vasthouden!

A. P. Muys

„Kerkelijk Leven”

Op welke krant(en) moeten kerkeraden wel geaboneerd zijn?

In onze kerkelijke omgangsvormen is er bepaald geen vooruitgang. Als in die slechte oude tijd voor de vrijmaking of nog iets eerdere een predikant werd geschorst, dat kwam hoogst zelden voor! — en daarna ook afgezet, dan werd daarvan aan de kerkeraden en de eerstvolgende classicale samenkomsten mededeling gedaan in gesloten enveloppe. Begrijpelijk: de mededeling zelf was reeds pijnlijk, de opgave van de redenen, een of andere openbare en grove zonde, op één lijn staande met al die zonden, die de bedrijver zelfs voor de wereld eerloos maken, maakten zulk een gesloten enveloppe niet ongewenst.

Nu zijn we van die gesloten enveloppe reeds lang af. De mededeling van de gronden voor de schorsing en afzetting word ook reeds lang nagelaten. Maar de laatste schorsing, die in onze kerkgemeenschap voorviel, spant in dit opzicht de kroon. De schorsende kerkeraad verwees de raden der zusterkerken voor wat de schorsingsgronden betreft naar de landelijke pers.

Hier rijst een vraag: Wat in onder „de landelijke pers” te verstaan? Trouw, De Rotterdamer, de Telegraaf, Het Vrije Volk of het Gereformeerd Gezinsblad?

Welke landelijke pers wordt een kerkeraad geacht te lezen?

Ik heb vijf gemeenten gediend.

Nergens las de kerkeraad een krant.

Daar zal blijkbaar verandering in moeten komen.

Hoe dan ook, het lijkt mij het beste dat elke kerkeraad abonnement neme op de waarheid, niets dan de wáárheid.

G. Visee

KERKNIEUWS

In de Reformatie van 13 mei 1967 schreef Prof. Kamphuis het volgende:

Verdwaasde oppositie. Het was te verwachten en het is dan ook gebeurd: een paar kerken in Noord-Holland hebben zich gehaast uit te roepen, dat zij zich niet meer in de huidige generale synode vertegenwoordigd willen achten. Dat is geen niet voor vast en bondig houden van een bepaald besluit naar art. 31 D.K.O. Dat is ook geen aankondiging in revisie te zullen gaan bij een volgende generale synode.

Dat is eenvoudig met één machtsspreuk de meeste vergadering, waarin via de afgevaardigden de zusterkerken in Nederland elkaar ontmoeten, aan de kant schuiven. En daarmee tegelijk alle zusterkerken, die zich in deze vergadering vertegenwoordigd weten. Daarmee is ook al wat nog besloten worden zal, eventueel ook in appél-zaken en in zaken, die de kerken in het gemeen aangaan, in één veeg opzij geworpen. Wrange vrucht van reeds lang woelend independentisme! Laat men weten, dat hiermee tegelijk ook alle trouw in het kerkverband beëindigd is en dat een nog willen samen vergaderen in de **minder** kerkelijke vergaderingen geen andere doelstelling heeft of hebben kan dan om de kerken, die met de zusterkerken in het land verbonden willen blijven op eigen heilloos dwaalpad mee te sleuren. Hier is ieder compromis, iedere modus vivendi noodlottig. Hier is maar één christelijke reactie mogelijk: geen stap mee. Dat geldt ook voor de trouwe gelovigen in die plaatsen. Willen zij op de gereformeerde weg blijven, dan moeten zij achter kerkeraden vandaan, die hun gezag misbruiken als zou het een macht zijn

om de gemeente Gods over te leveren aan de dwaasheid van het lichtzinnig avontuur.

Wellicht zal men het hier geschrevene brandmerken als een oproep tot openbare scheurmaking. We blijven er rustig onder. Want het is niet anders dan het wijzen van de weg tot christelijke vrede. J. K.

Wanneer het hier slechts de blaam op één onzer persoonlijk betrof, wij zouden wellicht gezegen hebben. Waar het echter gaat om de dienst aan Christus in Zijn kerk, gaan we er op in:

OPEN ANTWOORD aan Professor Kamphuis

In de Reformatie van 13 mei j.l. lezen wij Uw driestar „Verdwaasde oppositie”.

Tot de kerken, wier doen U daarin beoordeelt, behoort ook de kerk van Wormerveer. De kerkeraad alhier nam n.l. een besluit met betrekking tot de handelingen der generale synode aangaande de afvaardiging der Noord-Hollandse kerken. De inhoud van dit kerkeradsbesluit kunnen we hier buiten beschouwing laten, omdat we hiervan geen rekenschap verschuldigd zijn aan een hoogleraar onzer Theologische Hogeschool.

Ook laten we buiten beschouwing (wij iedereen goed recht), dat een broeder — elders woonachtig, gelijk U — van een geheel ander of zelfs tegengesteld gevoelen is; daarbij kan christelijke onderwijzing trouwens een kostelijke dienst aan elkaar zijn. Maar waar het ons nu om gaat, is dit: waar haalt U het recht vandaan om — van ons besluit kennismemend — via de krant alvast maar Uw smaad en hoon uit te storten over zulk een kerkeraad, en de „trouwe gelovigen” reeds op te wekken achter zulk een kerkeraad vandaan te gaan? Hebt U het recht om zo maar even — per schandelijk en ontrend persstukje — de leden van Christus' Kerk op te wekken, het lichaam van Christus te scheuren?

De zoeven gestelde vragen **mogen** voor gelovigen geen werkelijke vragen zijn. Want natuurlijk kan dat niet. Of beter gezegd: dat het **kan**, dat is gebleken — uit Uw schrijven. Maar het **mag** niet. Het is een gruwel voor de Heere. Uw driestar is een wroeten in het lichaam van Christus te Wormerveer.

U hebt dat blijkens de laatste alinea ook wel gevoeld! Daar schrijft U immers: „Wellicht zal men het hier geschrevene brandmerken als een oproep tot openbare scheurmaking”. Maar als U daar dan achteraan schrijft: „We blijven er rustig onder. Want het is niet anders dan het wijzen van de weg tot christelijke vrede”, dan moeten wij zeggen hoe erg — voor U.

U moge weten, dat de Heere hier zijn ambtsdragers heeft aangesteld. Dat heeft geen mens gedaan. Zij zijn geen knechten van mensen, ook niet van U, maar zij zijn dienstknechten van Jezus Christus. Die heeft hen hier geroepen en daar hebt U de handen van af te houden.

Het is vreselijk, dat wij deze dingen tot U — die wij graag als broeder en hoogleraar willen hoogschatten — moeten zeggen. Maar het is een droeve noodzakelijkheid. Hebt U niet nagedacht voordat U schreef? Wat heeft Uw hart, broeder, toch verleid tot zulk een grenzenloze aanmatiging? Triest, dat we als kerkeraad U die zulk een gewichtige taak en roeping hebt aan onze Hogeschool — daar nog op moeten wijzen, en moeten waarschuwen voor zulke menselijke heerschappijvoering.

Dankbaar zijn we nog altijd voor de vrijmaking, waarbij we door Gods genade werden verlost van de machtsaanmatiging der synoden, die Gods vrije kerken destijds behandelden als waren zij aan synoden onderworpen. U maakt het echter nog erger: want nu grijpt U als persoon (redacteur van een kerkelijk weekblad) naar deze macht, en roept zo even de „trouwe gelovigen” op: weg van zulke ambtsdragers.

Wees ervan verzekerd, professor, dat het geen vrees is, die ons dit doet schrijven. Als zouden „trouwe gelovigen” de band aan 's Heeren Kerk zo maar verbreken. Wanneer we werkelijk „trouwe gelovigen zijn, weten we beter. Dan heeft men ook wel geproefd de geest van Uw schrijven.

Maar wij schrijven U om der wille van het heil van 's Heeren Kerken, en ook om dat van U. U behoort Uw driestar te herroepen, daarin zoekend de samenbinding in waarachtig geloof.

U toebiddend de Geest der bekering van deze schadelijke weg, verblijven we,

De Raad der

Gereformeerde Kerk van Wormerveer.

Ingebruikneming kerkgebouw te Wageningen.

Grote dankbaarheid heerste in de gemeente te Wageningen. Woensdag 10 mei werd hun eigen kerkgebouw aan de Kastanjelaan te Wageningen, nr. 2 in gebruik genomen. Na ingewoond te hebben bij de Gemeente te Ede, werd in 1956 de Gereformeerde Kerk geherinstitueerd. Eerst werd vergaderd in de Nutskleuterschool, daarna in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gem. En nu is er een eigen kerkgebouw.

Ds. de Jong opende om 8 uur de samenkomst, waarna we met elkaar zongen: Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot... Een gedeelte uit 1 Corinthe 3 bepaalde ons bij het fundament en het gebouw van Christus Kerk. Vervolgens heette ds. Jong de gasten welkom. Hieronder waren diverse vertegenwoordigers van de classis Arnhem, diverse andere broeders en zusters, en verder het Gem. Bestuur van Wageningen, nl. burgemeester de Niet en de twee wethouders, de architect, de hoofdaannemer en twee andere aannemers. Het kerkgebouw is ontworpen door het architectenbureau Ir. P. Bügel te Groningen. De architect de heer J. van Dijk uit Groningen droeg het kerkgebouw over aan de kerkeraad. Hij vertelde over de opzet van de bouw, die aangepast moest worden aan het plantsoentje hoek Beatrix-laan-Kastanjelaan- en omgeving. Gekozen werd voor een onregelmatige vijfhoek. Naast de kerkzaal kwam een kerkeradskamer, een catechisatielokaal en nog een vergaderzaal. De beide laatste ruimten zijn, door middel van vouwanden van de kerkzaal gescheiden, zodat deze gemakkelijk aan de grote zaal kunnen worden toegevoegd.

Het uiterlijk van de kerk is geheel aangepast aan de omgeving en vormt daarmee een harmonisch geheel.

Ds. de Jong aanvaardde de kerk namens de kerkeraad. Hij sprak de dank uit aan de Gemeente, die de grond beschikbaar stelde, aan de aannemers, aan de bouwcommissie, die bergen werk heeft verzet en voorts aan allen, die hebben meegewerkt, dit gebouw te doen verrijzen. De bouw vroeg grote financiële offers van de gemeente zelf, doch ook aan de zusterkerken komt een woord van grote dank toe voor de prachtige financiële steun, die werd geboden. Ook de Rijkssubsidie werd in dank aanvaard.

Een kerkgebouw heeft geen doel in zichzelf. De bouw van een "geestelijk huis" zal hoofdzakelijk moeten zijn. Ds. de Jong besloot zijn toespraak met het gedicht dat onder het schilderij van Saenredam staat over het interieur van de St. Bavo in Haarlem: "Hier wordt U onze kerk van binnen voorgedragen". Namens de genabuurde kerken en de classis werd het woord gevoerd door Ds. Noort, die een voorzittershamer aanbood. Br. van Gorkum sprak namens de Kerk van Wolfheze en bood een enveloppe met inhoud aan. Ds. Scheele sprak namens de classis. Aannemer van Deelen bood het "kerkbestuur" een bloembak aan, aannemer-schilder de Nooy zegde een wandschildering toe in de kerkeradskamer en aannemer Klaver een schoonmaaktrap. Schriftelijke gelukwensen werden ontvangen van de Chr. Gereformeerde Kerk in Bennekom, de gereformeerde kerken van Doesburg, Winterswijk en Neede van de Gereformeerde Gemeente te Wageningen, en van een aantal brs. en zusters uit den lande.

Ds. de Jong, die de gelukwensen beantwoordde, zei o.a. ten aanzien van een opmerking, dat het gebouw veel "hoeken" had, dat er maar één rechte hoek in dit veelhoekige gebouw is en dat is de kansel.

Het officiële gedeelte werd besloten met het zingen van Ps. 68 vers 10 en gebed. In de pauze was er gelegenheid voor bezichtiging van het kerkgebouw. Na de pauze volgde een officieus gedeelte, waarvan we noemen: het stuk samen stemmen, zang en declamatie over de Kerk aller eeuwen, samengesteld door broeder van Barneveld en gezongen en gedeclameerd door een vrouwenkoortje, een meisjes en herenkoortje en een gemengd koor. Verder mag genoemd worden de zang van de Jeugdvereniging, die zeer verdienstelijk een aantal negro-spirituals naar voren bracht. Door de vrouwenvereniging werd een fraaie karaf met glazen aangeboden. De Jeugdver. schonk een psalmboek.

Een bijzondere noot was de aanbidding van het ere-lidmaatschap van de Jeugdvereniging aan broeder Koster. Tevoren was reeds door ds. de Jong dank gebracht aan hem, omdat de catechisaties steeds bij hem aan huis zijn gehouden. Ook de Jeugdvereniging heeft jarenlang onderdak bij hem gevonden. Broeder Koster, die 80 jaar is, dankte voor de geste maar hoopte dat velen de weg naar zijn huis niet zullen vergeten.

De avond werd besloten met dankgebed.

Terugziende op deze avond, mogen we van grote dankbaarheid gewagen. God heeft ons in Wageningen steeds rijk gezegend. Verleden herfst mochten we herdenken, dat we tien jaar als vrijgemaakte Gereformeerde Kerk bestonden. En nu we een eigen gebouw hebben, hopen we, dat de vele woorden, die gesproken zijn,

waarheid mogen worden en blijven. De woorden, die we kunnen samenvatten als volgt:

Heere, dat Uw ogen open zijn dag en nacht
over dit huis,
Dat Gij het veilig leidt door 't storm-
gebruis,
Dat Uw Woord hier wordt gesproken,
Onverkort en ongebroken.
Opdat door Uw Woord, Uw Geest,
Uw kracht,
Deez' Kerk een licht zij in de nacht.

Beroepen: te Garrelsweer (bij accl.), te Souburg-Vlissingen (bij accl.) en te Enschede-Nrd. als 2e miss. pred. op West-Irian (bij accl.): kand. H. J. Begemann te Gouda; te Voorburg: ds. W. G. de Vries te Groningen-Helpman; te Orangeville (Can): ds. J. de Feyter te Berkum.

Aangenomen: naar Driebergen-Rijsenburg: ds. R. Koolstra te Rotterdam-Zuid.

Bedankt: voor Doorn: drs. H. de Jong te Wageningen.

Preekconsent: aan stud. D. Grutter, Geraniumstraat 60 te Enschede is voor de tijd van één jaar preekconsent verleend.

Ds. J. P. Moerkoert. De classis Utrecht-Breukelen van 30 mei jl. heeft het beroep door de kerk van Maartensdijk op ds. J. P. Moerkoert uitgebracht, geaprobeerde.

Ds. J. Bomhof. Op zondag 28 mei jl. nam ds. J. Bomhof afscheid van de gemeente te Harlingen met een preek over Judas vs. 20. Na de dienst werd door ds. Bomhof zelf en een aantal afgevaardigden nog het woord gevoerd.

Overschie. Twee ouderlingen en een diaken van de gemeente te Overschie hebben "om de verdere verstrooiing van de gemeente te voorkomen" elders diensten belegd. In een in de gemeente verspreide circulaire spreken ze de hoop en bede uit, dat het gescheiden komen tot de dienst des Woords een tijdelijk karakter zal dragen.

De verstrooiing van de gemeente wordt volgens hen veroorzaakt door de "Open Brief", waarvan de predikant ds. J. M. Smelik één der ondertekenaars is. Ook richten hun bezwaren zich tegen de opvatting van ds. Smelik t.a.v. antw. 57a van de Heidelbergse Catechismus.

Brunssum-Treebeek. De kerkeraad van Brunssum-Treebeek heeft besloten voortaan geen afgevaardigden meer te zenden naar de classis Eindhoven, doch zich aan te sluiten bij de classis 's Hertogenbosch.

Ds. H. Scholten. Ds. H. Scholten te Smithville (Ontario, Can.) behaalde aan de universiteit van Toronto de titel magister theologiae op grond van een thesis, getiteld "G. Groen van Prinsterer, voorvechter van gereformeerd en vrij onderwijs in het 19e eeuwse Nederland".

Generale Synode. In de zitting van woensdag 31 mei jl. keurde de synode het door de Deputaten Curatoren gevoerde beleid t.a.v. de Theol. Hogeschool in grote lijnen goed. In een comitésitting behandelde de synode afzonderlijk de handelingen van de Curatoren inzake de onderlinge verhoudingen aan de Hogeschool. Ook in deze zaak besloot de synode het beleid der Curatoren goed te keuren, en tevens een afzonderlijke brief over het "akkoord" aan hen te zenden. Vervolgens sprak de synode uit, aan het revisie-verzoek van br. J. B. Escher te Amersfoort betreffende een uitspraak van de vorige synode inzake een klacht van br. P. T. tegen de kerkeraad van Amstelveen, niet te kunnen voloen.

In de zitting van donderdag 1 juni jl. werd het rapport van Commissie III over de arbeid van de deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken gelezen. In de bespreking kwam van verschillende kanten kritiek op het beleid van genoemde deputaten. Omdat de commissie een aantal opmerkingen tegen de vorm van het voorgestelde besluit nog nader wilde bezien, werd de behandeling opgeschort.

Hierna kwam aan de orde een rapport van Commissie II inzake een bezwaarschrift van de classis Noord-Brabant/Limburg tegen oordelen en uitspraken van de P.S. van het Zuiden inzake de scheuring te Breda. Ondanks grote eenstemmigheid van de synode over de inhoud van het rapport, werd het toch naar de commissie terugverwezen om zich over bepaalde formuleringen nader te bezinnen.

Als laatste punt in deze synode-week werd

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030-711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404-12452

Abonnementenprijs

f 12.— per jaar (bij vooruitbetaling)
Zeist. Giro 233117.

Advertentieprijs 20 ct. per mm
Familieberichten 15 ct. per mm

De redactie verzoekt u dringend bij eventuele correspondentie te letten op het nieuwe adres.

een rapport van Commissie V gelezen, handelend over een revisie-verzoek van enkele broeders uit Kampen en br. E. uit Amersfoort betreffende uitspraken van de G.S. Rotterdam-Delfshaven.

ADRESSEN

Ds. J. Keuning, Nijmegen, tel. 70105; **ds. J. P. Moerkoert,** Nachtegaallaan 25, Maartensdijk (U.), tel. (03401) 1717. **Nijmegen:** scriba: P. de Putter, tel. 71673.

**éénparig belijden
doet samen bouwen**

**ook deze maand is Uw
gift dringend nodig.**

giro: 1.355.296

Geref. Kerk (vrijg.)

DRONTEN

De **STICHTING GEREFORMEERDE KINDERBESCHERMING** te **EDE** vraagt voor haar omstreeks oktober te openen kindertehuis "De Driehoek"

a. TWEE GROEPLID(ST)ERS (intern)

b. EEN ASSISTENTE IN DE KEUKEN (intern)

voor de leiding en verzorging van 15 jongens en meisjes in de leeftijd van 0-20 jaar.

Salarisregeling volgens het rapport Haeck.

Een ruime kamer staat ter beschikking.

Zij, die menen op grond van opleiding en/of ervaring in aanmerking te komen voor een van bovenstaande functies, worden verzocht te solliciteren vóór 1 juli a.s.

Brieven te richten aan het bestuur van de Stichting, **Beatrixlaan 37 te Ede.**